

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Zwolle, 17 juli 2024

Onderwerp: ongevraagd advies 'Bestaanszekerheid in Zwolle: een ingewikkeld vraagstuk'

Geacht College,

In 2023 organiseerde de Participatieraad een themabijeenkomst over afval. Dat was een groot succes. Vele betrokken Zwolse burgers kwamen samen om hun opvatting over het afvalvraagstuk te delen. De hoge kosten van het nieuwe afvalbeleid, de actuele maatschappelijke ontwikkelingen rondom armoede/ bestaanszekerheid **en een vraag vanuit wethouder Michiel van Willigen hierover richting de Participatieraad**, deden ons besluiten om de bestaanszekerheid in Zwolle nader te onderzoeken. We wilden dieper de haarvaten van de stad in, om te begrijpen hoe het werkelijk gesteld is met de bestaanszekerheid van onze inwoners.

Onder het motto "De Participatieraad komt naar je toe deze winter.", zijn we de stad ingetrokken. We hebben met honderden burgers gesproken en 45 Zwollenaren namen de moeite om schriftelijk mee te doen aan een enquête. Daarnaast spraken we met diverse maatschappelijke organisaties zoals Op Orde, De Voedselbank, Het Leger des Heils, wijkcentra, Travers, De Kledingbeurs en Terre des Hommes.

In het onderstaande verslag leest u wat ons onderzoek heeft opgeleverd, we sluiten af met conclusie en aanbevelingen **in de vorm van dit ongevraagd advies**.

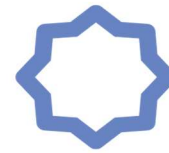
De armoedeval en bestaanszekerheid

In het voorjaar van 2024 heeft de Participatieraad van Zwolle een onderzoeksproject uitgevoerd om te begrijpen welke problemen inwoners ervaren met betrekking tot hun bestaanszekerheid. Onze gesprekken met burgers en maatschappelijke organisaties hebben aangetoond dat veel Zwollenaren tegen grote problemen aanlopen.

Maatschappelijke organisaties zeggen dat de armoedeval een groot probleem is. De armoedeval betekent dat mensen die wat extra geld verdienen, bijvoorbeeld door te werken of een toeslag krijgen, soms uiteindelijk minder geld overhouden. Dit komt omdat ze andere toeslagen en voorzieningen verliezen. Hierdoor worden mensen ontmoedigd om meer te gaan werken en blijven ze in armoede zitten.

Moeilijke aanvraagprocedures

Het blijkt ook dat de aanvraagprocedures voor inkomensregelingen heel ingewikkeld zijn. Veel mensen vinden de systemen bureaucratisch en moeilijk te begrijpen. Hierdoor sluit de systeemwereld niet goed aan bij de leefwereld van veel Zwollenaren. De complexiteit en bureaucratie van de procedures maken het voor veel burgers bijna onmogelijk om de benodigde hulp te verkrijgen. Het systeem is zo ingewikkeld geworden dat het voor veel Zwollenaren ondoenlijk is om er doorheen te navigeren. Dit geldt met name voor kwetsbare groepen zoals

chronisch zieken, laaggeletterden en anderstaligen die vaak niet de energie, kennis en middelen hebben om deze ingewikkelde procedures te doorlopen. Maar ook angst voor fouten en mogelijke terugvorderingen zorgt ervoor dat sommige burgers geen gebruik maken van regelingen.

Problemen voor chronisch zieken

Chronisch zieke mensen hebben het extra moeilijk. Hun gezondheidsproblemen beperken hun mogelijkheden om te werken en maken hun financiële situatie vaak nog erger. Zonder goede ondersteuning komen zij in grote problemen, wat hun bestaanszekerheid ernstig in gevaar brengt.

Vaste lasten (o.a. huur, energie en zorgkosten)

Er is in Zwolle een grote groep die moeite heeft om elke maand de vaste lasten te betalen. Met name zorgkosten is in ons onderzoek vaak naar voren gekomen als problematisch.

Schaamte

Onder (Islamitische) allochtone Zwollenaren is uit ons onderzoek gebleken dat het vaak voorkomt dat men binnen de familie schulden heeft. Uit schaamte wil men dit binnen de familie houden zonder dat er een goede oplossing komt. Ook onder autochtone Zwollenaren is er een groep die uit schaamte geen gebruik maakt van gemeentelijke regelingen.

Gebrek aan spaargeld en buffer

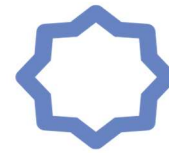
Een ander groot probleem is dat veel Zwolse burgers nauwelijks kunnen sparen. Dit betekent dat ze geen enkele financiële buffer kunnen opbouwen. Zonder spaargeld zijn onverwachte kosten, zoals een kapotte wasmachine of een tandartsrekening, een groot probleem. Mensen moeten dan vaak geld lenen, wat weer leidt tot schulden. Het gebrek aan een financiële buffer maakt mensen erg kwetsbaar en onzeker. Zonder spaargeld hebben ze geen vangnet, wat leidt tot stress en angst. Dit probleem raakt niet alleen de laagste inkomensgroepen, maar ook veel werkende mensen die moeite hebben om rond te komen. Zonder buffer hebben ze weinig toekomstperspectief en zijn ze constant bezig met overleven in plaats van vooruitkijken.

Brede welvaart als oplossing

Langdurige armoede heeft een grote impact op vele levensterreinen. Mensen raken hierdoor "murw", ze zijn dan niet tot andere zaken in staat dan overleven. Brede welvaart betekent dat welvaart niet alleen gaat om geld, maar ook om gezondheid, onderwijs, sociale samenhang en het milieu. Om de bestaanszekerheid in Zwolle te verbeteren, moet het beleid zich richten op deze bredere aspecten. Dit betekent meer aandacht voor toegankelijke gezondheidszorg, eenvoudige en begrijpelijke regelingen, en initiatieven die sociale samenhang bevorderen en armoede verminderen. Kansenongelijkheid (wat we in dit onderzoek niet expliciet onderzocht hebben, wellicht wordt dat ons volgende project) wordt met behulp van brede welvaart besteden.

Conclusie en aanbevelingen

Uit de gesprekken van de Participatieraad blijkt dat veel burgers dagelijks moeite hebben om rond te komen. Dit probleem is vooral groot onder mensen die afhankelijk zijn van de voedselbank. De ingewikkelde aanvraagprocedures voor inkomensondersteuning en de negatieve effecten van de armoedeval maken deze situatie erger. Uit de gesprekken is verder gebleken dat veel burgers geen aanvragen doen omdat ze niet vertrouwen op een goede afloop

(toeslagenaffaire). Het is van het grootse belang dat de vereenvoudiging van inkomensondersteuning goed vorm wordt gegeven.

Het is heel belangrijk dat er beleid komt dat niet alleen (toegankelijke) financiële hulp biedt, maar ook de bredere aspecten van welvaart aanpakt. Zo kunnen we een duurzamere en inclusievere samenleving creëren in Zwolle.

Langdurige armoede heeft een grote impact op vele levensterreinen. Mensen zijn hierdoor niet tot andere zaken in staat dan overleven. Het ontbreken van een financiële buffer doordat men niet de mogelijkheid heeft om te kunnen sparen, beschouwen wij als een grote belemmering voor bestaanszekerheid. Ons verslag (**advies**) biedt inzicht in de uitdagingen en mogelijke oplossingen om de bestaanszekerheid in Zwolle te verbeteren.

Aanbevelingen (**adviezen**)

Naar aanleiding van ons onderzoek naar de bestaanszekerheid in Zwolle, doen we de volgende aanbevelingen (**adviezen**) om de huidige situatie te verbeteren:

1. Hervorming van inkomensondersteuning

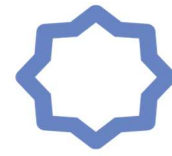
- Eenvoudigere Procedures: De aanvraagprocedures moeten veel eenvoudiger worden. De huidige bureaucratie maakt het moeilijk voor mensen om hulp te krijgen. Het systeem moet beter aansluiten bij de leefwereld van de inwoners, zodat ook kwetsbare groepen de benodigde steun kunnen ontvangen.
- Betere Communicatie: Er moet duidelijke en toegankelijke informatie zijn over toeslagen en voorzieningen. De gemeente kan workshops en voorlichtingsbijeenkomsten organiseren om mensen te helpen bij het begrijpen en aanvragen van deze regelingen.
- Basisinkomen: Verken de mogelijkheden van een basisinkomen om inkomenszekerheid te garanderen en de armoedeval te bestrijden. Werken moet lonen en mensen moeten worden gestimuleerd om te werken zonder angst voor verlies van toeslagen (tegengaan van de armoedeval).

2. Gezondheidszorg toegankelijker maken

- Verlaag de zorgkosten: Er moeten regelingen komen om de zorgkosten voor de meest kwetsbare groepen te verlagen, bijvoorbeeld door subsidies of vergoedingen.
- Preventieve Zorg: Investeren in preventieve gezondheidszorg kan kosten besparen en de algehele gezondheid verbeteren. Voorlichting over gezonde leefstijl, toegang tot sportfaciliteiten en regelmatige check-ups zijn belangrijk.

3. Financiële educatie en ondersteuning

- Budgetcoaching: Budgetcoaching en financiële educatie moeten laagdrempelig en toegankelijk zijn voor alle inwoners om beter met geld om te gaan en schulden te voorkomen. Dit kan het beste groepsgewijs aangeboden worden.
- Sparen Stimuleren: Initiatieven om sparen te stimuleren, zoals spaarsubsidies of cadeaus voor het opbouwen van een financiële buffer, zijn belangrijk. Als burgers in staat zijn om te sparen komt dit ten goede aan het gevoel van bestaanszekerheid.

4. Bevordering van brede welvaart

- Brede welvaart: Beleid moet zich richten op brede welvaart, waarbij niet alleen naar geld wordt gekeken, maar ook naar gezondheid, onderwijs, sociale samenhang en het milieu. Dit betekent meer aandacht voor toegankelijke gezondheidszorg, eenvoudige regelingen, en initiatieven die sociale samenhang bevorderen en armoede verminderen.
- Onderzoek naar Kansenongelijkheid: Kansenongelijkheid moet worden aangepakt.
- Door deze aanbevelingen op te volgen, kunnen we gezamenlijk werken aan een duurzamere en inclusievere samenleving in Zwolle, waar iedereen de kans heeft om een stabiel en zeker bestaan op te bouwen.

Mocht onze reactie aanleiding geven tot vragen of opmerkingen dan horen we dat graag.

Met vriendelijke groet,

Aljona Wertheim
Voorzitter Participatieraad Zwolle